

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΝΑΥΤΕΡΓΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΧΡ. Ν. ΑΓΑΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Καθηγητοῦ Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς

(Συνέχεια ἐκ τοῦ τεύχους 7-8)

§ 22

Ἵ υποχρέωσις πρὸς παλινόστησιν (*)

1. Μία ἰδιαίτῃς ὑποχρέωσις τοῦ ἐργοδότη συνδέεται μὲ τὴν λύσιν τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως καὶ τῆς ὁποίας ἡ κοινωνικὴ σημασία ἰδιαίτερος ἐξάιρεται, ἢ τῆς παλινοστήσεως, ἢ δαπάναις δηλ. τοῦ ἐργοδότη ἐπιστροφή τοῦ ναυτικοῦ κατὰ κανόνα εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ ὑποχρέωσις παλινοστήσεως ἀναφερομένη ἤδη καὶ εἰς τὰς παλαιότερας πηγὰς τοῦ ναυτικοῦ δικαίου, ὡς εἰς τοὺς *Rooles d'Oléron*, τὸ *Consolato del mar*, τὸ *Statut de Marseille*, ἢ τὴν *Ordonnance de la marine* τοῦ 1681 (κεφ. III κλπ.), ὡφείλετο ἀρχικῶς εἰς λόγους στρατιωτικῶς διὰ νὰ εἶναι συγκεντρωμένοι εἰς τὸ ἔθνικόν ἔδαφος οἱ ναυτικοὶ ἵνα χρησιμοποιοῦν εὐχερῶς ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης εἰς τὸν πολεμικὸν στόλον, σήμερον ὀφείλεται εἰς λόγους κοινωνικοῦς (Ripert, I, σ. 525), διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ εὕρῃ ταχύτερον νέαν ἐργασίαν ὁ ναυτικός, καίτοι ἡ ἀποψὶς ταύτη δὲν συμβιβάζεται πλέον ἀπολύτως μὲ τὰς συνθήκας τῆς ἐπὶ παγκοσμίου πεδίου δράσεως ἐμπ. ναυτιλίας, διότι παρατηρεῖται καὶ τὸ ἀντίθετον φαινόμενον, ν' ἀποστέλωνται δαπάναις μάλιστα ὀργανισμῶν δημοσίου δικαίου εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ναυτικὸν πρὸς τοποθέτησιν.

2. Παρ' ἡμῖν τὰ ἄρθρα 45 καὶ 91 τοῦ Β. Δ. τῆς 15/18-12-836 «περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορ. ναυτιλίας» ἀρχικῶς καὶ ὁ ν. ,ΓΥΙΖ/10 βραδύτερον ἐρρῦθμισαν τὸ θέμα τῆς παλινοστήσεως, κατὰ τρόπον ὅμως γεννήσαντα πλεῖστα ὅσα ζητήματα καὶ ἀγωνιώδης καταβάλλετο προσπάθεια, ὅπως δοθῇ κοινωνικὴ πνοὴ εἰς τὰς διατάξεις. Ἦδη ὁ κώδιξ (ἄρθρ. 78), ὀρίζει, ὅτι «ὁ ναυτικὸς λυθείσης τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως δικαίον οὔται εἰς παλινόστησιν».

3. Εἰδικώτερον παρατηρητέα τὰ ἑξῆς :

α. Ἡ ὑποχρέωσις τῆς παλινοστήσεως ἀσκεῖται τῇ αἰτήσει τοῦ ναυτικοῦ («δυνητικὴ ἀξίωσις»), ἥτις δέον νὰ ὑποβληθῇ ἀμελλητί εἰς τὸν πλοίαρχον. Ἡ αἴτησις (δῆλωσις) εἶναι ἄτυπος. Ὡς ἀμελλητί ὑποβληθεῖσα θεωρεῖ-

*) Ποταμιάνου, Ἐπ. Ἐμπ. Δικ., Α' σ. 193 ἐπ., 292 ἐπ. Β. Νομικοῦ, ΕΕΔ 16, σ. 1000. Χρόνη, Ε.Ε.Ν. ἰζ', σ. 139, Καραβᾶ, σ. 195, Πάγκα, Ἐπ. Ἐμπ. Ν., 1929, σ. 763 ἐπ., Τσάγκαρι, Ἰδιωτ. ναυτ. Δικαίον 1958, σ. 173 ἐπ. Ripert, I, σ. 524 ἐπ. Chauveau, σ. 290, De Litala, σ. 449 ἐπ. Torrente, σ. 86 ἐπ.

ται ἡ ἐντὸς εὐλόγου χρόνου ἀπὸ τῆς λύσεως τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως ὑποβληθεῖσα δῆλωσις.

β. Ὑποκείμενον τοῦ δικαιώματος παλινοστήσεως εἶναι πᾶν πρόσωπον ἀποτελοῦν μέλος τοῦ πληρώματος, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ πλοίαρχου, ἀσχέτως χρόνου διαρκείας τῆς ἐπὶ τοῦ πλοίου ὑπηρεσίας ἢ τόπου ναυτολογήσεως. Ἀδιάφορον εἶναι τὸ κῦρος τῆς καταρτισθείσης συμβάσεως ναυτολογήσεως. Οἱ ἄλλοδαποὶ δικαιοῦνται εἰς παλινόστησιν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὅρου τῆς ἀμοιβαιότητος· τούτων τὸ δικαίωμα ὑφίσταται τροποποίησιν εἰς τὸ περιεχόμενον, περὶ ἧς κατωτέρω (ἄρθρον 83 κώδικος).

γ. Τὸ περιεχόμενον τοῦ δικαιώματος συνίσταται εἰς τὴν ἐγχείρισιν εἰς τὸν ναυτικὸν εἰσιτηρίου, ἐπὶ συγκοινωνιακοῦ μέσου, φέροντος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐκλεγομένου κατ' εὐλογον κρίσιν, ὡς καὶ εἰς τὴν καταβολὴν ποσοῦ ἐξασφαλίζοντος τὴν μέχρι τῆς ἐπανόδου του διατροφὴν. Ἀντὶ παλινοστήσεως ὁ ναυτικὸς δύναται νὰ ζητήσῃ εἰσιτήριο πρὸς ἄλλην χώραν, ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν συνεπάγεται μείζονας δαπάνας (ἄρθρον 79 κώδικος). Συνεπῶς τὸ δικαίωμα παλινοστήσεως γεννᾶται ἐπὶ ἀπολύσεως ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ· δικαίωμα μεταφορᾶς εἰς τὸν τόπον του ἐπὶ ἀπολυθέντος ἐν τῇ ἡμεδαπῇ δὲν γεννᾶται.

Ὁ κώδιξ δ' ἐν ὀρίζει εἰς ποῖον μέρος τῆς Ἑλλάδος θὰ γίνῃ ἡ παλινόστησις· συμφῶς πρὸς τὴν διέπουσαν τὴν σύμβασιν ναυτολογήσεως καλὴν πίστιν καὶ τὸν διὰ τῆς παλινοστήσεως ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν, δέον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ εἰς κεντρικὸν λιμένα τῆς Ἑλλάδος, ὅπου δύναται εὐχερέστερον νὰ εὑρῇ ἐργασίαν. Ἐπίσης δ' ἐν ὀρίζει ὁ κώδιξ εἰς ποῖαν θέσιν δικαιοῦται εἰσιτηρίου ὁ ναυτικὸς. Δέον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ θέσις ἐπὶ τοῦ συγκοινωνιακοῦ μέσου δέον νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦ ναυτικοῦ. Οὕτω αἱ συλλογικαὶ συμβάσεις ἐργασίας ὀρίζουν α' θέσιν διὰ τοὺς «πρὸς συνάντησιν τοῦ πλοίου ἀποστελλομένους πλοίαρχον καὶ α' μηχανικόν». Δ' ἐν ἀποκλείεται, ὅπως, ἐὰν ἐπιθυμῇ ὁ ναυτικὸς, καταβάλλῃ, τὴν ἐπὶ πλέον δαπάνην ἐξ ἰδίων διὰ νὰ λάβῃ ἀνωτέραν θέσιν. Τὸ χρησιμοποίητόν μέσον καθορίζεται κατ' εὐλογον κρίσιν τοῦ ἐργοδότη· συνεπῶς δ' ἐν θὰ δοθῇ εἰσιτήριο ἀεροπορικοῦ μέσου, ἐὰν δὲν συντρέχουν εἰδικαὶ περιστάσεις, ἐπιβάλλουσαι τὴν ἐκλογὴν τούτου· ὁ ναυτικὸς πρέπει ν' ἀρκεσθῇ εἰς εἰσιτήριο σιδηροδρομικοῦ ἢ ἀτμοπλοϊκοῦ μέσου (Π. Πειρ. 599/57 ΕΕΔ, 16, σ. 999). Εἰς τὰς δαπάνας διατροφῆς περιλαμβάνεται τόσον ἡ ἀπολύτως ἀναγκαία τοιαύτη (ἄρθρον 45 Β.Δ. τῆς 15/18-12 836 «περὶ ἀστυνομίας ἔμπ. ναυτιλίας») ἀλλὰ καὶ αἱ τυχόν ἀναγκαῖαι δαπάναι διὰ τὴν στέγασιν (Τσάγκαρι, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 174) τοῦ ἀπολυθέντος ἀπὸ τῆς στιγμής τῆς ἀποβίβασεως ἐκ τοῦ πλοίου μέχρι τῆς ἀφίξεώς του, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ ὁ ναυλος τῶν ἀποσκευῶν του (Ποταμίανου, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 296). Ἐρμηνευτικὸν ἐπιχείρημα περὶ τῆς ἐνοίας τῆς διατροφῆς δυνάμεθα ν' ἀντλήσωμεν καὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου 5 τῆς ὑπ' ἀριθ. 23/26 διεθνούς συμβάσεως ἐργασίας, καθ' ὃ «τὰ ἔξοδα παλινοστήσεως δέον νὰ περιλαμβάνουν πᾶσαν δαπάνην μεταφορᾶς, στεγάσεως καὶ τροφῆς τοῦ ἐργάτου θαλάσσης κατὰ τὸν πλοῦν, προσέτι δὲ τὰ ἔξοδα συντηρήσεως αὐτοῦ μέχρι τοῦ καθορισθέντος διὰ τὴν ἀναχώρησίν του χρόνου». C o d e Intern. du Travail, I, 1954 σ. 999.

δ. Διαρκούσης τῆς παλινοστήσεως εἰς οὐδεμίαν σχέσιν τελεῖ ὁ παλινοστούμενος πρὸς τὸν τέως ἐργοδότην του· συνεπῶς οὗτος οὐδεμίαν πλέον εὐθύνην ὑπέχει ἔναντι τοῦ ναυτικοῦ διὰ τὰ τυχαῖα γεγονότα (π.χ. ἀτύχημα, ἀσθένεια), τὰ ὅποια ἤθελον λάβει χώραν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παλινοστήσεως.

ε. Ἡ ἀξίωσις γεννᾶται ἅμα τῇ λύσει τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως. Καίτοι λύεται ἡ σύμβασις δὲν γεννᾶται ἀξίωσις πρὸς παλινόστησιν :

αα. Ἐὰν ἡ σύμβασις ἐλύθη διὰ καταγγελίας ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου δικαιολογουμένης ἐκ παραπτώματος τοῦ ναυτικοῦ. Περὶ τῆς ἔννοιᾳς τοῦ παραπτώματος ὁμιλοῦμεν κατωτέρω. Ἐὰν ἡ ἀπόλυσις γίνεται λόγῳ ἀσθενείας ὀφειλομένης εἰς ἴδιον τοῦ ναυτικοῦ πταίσμα (ἄρθρον 67 κώδικος) ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ἐδώσαμεν ἤδη εἰς αὐτὸ (ἀνωτ. σ. 121) δέον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι δὲν ὑποχρεοῦται ὁ πλοίαρχος εἰς παλινόστησιν.

ββ. Ἐὰν ἡ σύμβασις ἐλύθη ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ πρὸ τῆς συμπληρώσεως ἔτους· συνεπῶς, ἐὰν κατηγγέλθη ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν ἔτους ἢ καὶ πρὸ αὐτῆς, ἀλλὰ διὰ βαρεῖαν παράβασιν τῶν ἔναντι τοῦ ναυτικοῦ καθηκόντων τοῦ πλοιάρχου (ἄρθρον 74 κώδικος) ἢ καὶ ἐλύθη ἀμοιβαίᾳ συναινέσει ἢ λόγῳ παρόδου τοῦ συμφωνηθέντος χρόνου δικαιούται εἰς παλινόστησιν. Τοῦτο ἀποτελεῖ μίαν σημαντικὴν προοδευτικὴν καινοτομίαν τῆς νέας νομοθεσίας. Ἀκόμη, ἐὰν τὸ πλοῖον ἀπολεσθῇ, λόγῳ ναυαγίου ἢ καταστῆ ἄπλουν ἢ κηρυχθῇ λεία πολέμου ἢ ἀποβάλλῃ τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν ἢ ἐκπορηθῇ ἐν δημοσίῳ πλειστηριασμῷ δικαιούται ὁ ναυτικός εἰς ἔξοδα παλινოსτήσεως.

γγ. Ἐὰν ἡ σύμβασις συνωμολογήθη δι' ὠρισμένον πλοῦν.

δδ. Ἐὰν ὁ ναυτικός συνάψῃ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν νέαν σύμβασιν ναυτολογήσεως (ἄρθρ. 80 κώδ.). Ὁ σκοπὸς τῆς πρὸς παλινόστησιν ὑποχρέωσεως εἶναι νὰ ἐπιτυγχάνεται ἡ μεταφορὰ τοῦ ναυτικοῦ εἰς τὴν πατρίδα του ἢ εἰς ἄλλην χώραν καὶ οὐχὶ νὰ χορηγοῦνται εἰς αὐτὸν ὁπωσδήποτε αἱ δαπάναι παλινოსτήσεως ὑπὸ μορφήν ἀποζημιώσεως.

στ. Ἡ ἀξίωσις παλινოსτήσεως προστατεύεται, ὡς ὁ μισθός, διὰ προνομίου καὶ ἀπεριορίστου εὐθύνης τοῦ ἐργοδότου, ὑπόκειται δὲ εἰς τὴν αὐτὴν ἔνιανσίαν παραγραφὴν (ἄρθρ. 289 κώδ.). Πρόσθετοι ἐξασφαλίσεις τῆς ἀξιώσεως εἶναι α. τὸ δικαίωμα τοῦ ναυτικοῦ, ὅπως παραμένῃ καὶ διατρέφεται ἐπὶ τοῦ πλοίου μέχρι τῆς καταβολῆς τοῦ ὀφειλομένου μισθοῦ καὶ τῆς ἐγχειρίσεως τοῦ εισιτηρίου παλινოსτήσεως μετὰ τῶν ἐξόδων διατροφῆς (ἄρθρ. 81 κώδ.) καὶ β. ἡ ποινικὴ κατόχyrωσις τῆς ἀξιώσεως (ἄρθρ. 38 § 2 Π.Π.Ε.Κ.Ν.).

ζ. Αἱ περὶ παλινოსτήσεως διατάξεις εἶναι ἀναγκαστικοῦ δικαίου καὶ συνεπῶς δὲν ἐπιτρέπεται παραίτησις ἀπ' αὐτῶν ἢ ἐπὶ τὰ χεῖρω διὰ τὸν ναυτικὸν τροποποίησις. Δὲν δύναται νὰ συμφωνηθῇ ἐκ τῶν προτέρων ἢ καταβολῆ κατ' ἀποκοπὴν ποσοῦ διὰ τὴν παλινόστησιν.

η. Διὰ τὴν παλινόστησιν τῶν ἀλλοδαπῶν ἰσχύουν εἰδικαὶ διατάξεις, αἱ τοῦ ἄρθρ. 83 κώδ. Οὕτω τὸ δικαίωμα παλινოსτήσεως τῶν ἀλλοδαπῶν ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀμοιβαιότητος, συνίσταται δὲ εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ πλοιάρχου, ὅπως κατ' ἐπιλογὴν αὐτοῦ ἐπιστρέψῃ ἢ εἰς τὸν τόπον τῆς ναυτολογήσεως ἢ εἰς τὴν πολιτείαν τῆς ἰθαγενείας ἢ εἰς τὸν τόπον τῆς συνήθους διαμονῆς.

§ 23

Τὸ δικαίωμα ἐπὶ τοῦ προϊόντος τῆς ἐργασίας

Μὴ ὑπαρχουσῶν εἰδικῶν διὰ τοὺς ναυτικούς διατάξεων, ἐν σχέσει μὲ τὰ δικαιώματα αὐτῶν ἐπὶ τοῦ προϊόντος τῆς ἐργασίας των, ἐφαρμόζονται καὶ ἐν προκειμένῳ αἱ ἀντίστοιχοι διατάξεις, αἱ ρυθμίζουσαι ταῦτα καὶ διὰ τοὺς χερσαίους ἐργάτας καὶ τὰ ἐν τῷ γενικῷ ἐργατικῷ δικαίῳ διδασκόμενα ἰσχύουν καὶ ἐνταῦθα.

Οὕτω α. ἐπὶ δημιουργίας ἐξ ὕλης ἀνηκούσης εἰς τὸν ἐργοδότην νέου κινητοῦ πράγματος, ἡ κυριότης παραμένει εἰς τὸν ἐργοδότην κατ' ἀπόκλισιν τῶν περὶ εἰδοποιίας κανόνων τοῦ ἀστ. δικαίου (ἄρθρ. 1061 Α.Κ.)

β. ἐπὶ ἐφευρέσεων γενομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας, τὸ δικαίωμα, ἐλλείψει ἄλλης συμφωνίας, ἀνήκει εἰς τὸν ναυτικόν, ἐκτός, ἐὰν αὐταὶ ἀποτελοῦσι τὴν ἀνατεθειμένην εἰς τὸν ναυτικόν ἐργασίαν ἢ ἂν ὁ ἐργοδότης ἐπεφύλαξεν εἰς ἑαυτὸν τὸ ἐπ' αὐτῶν δικαίωμα. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοιαύτης ἐπιφυλάξεως τοῦ ἐργοδότη, δικαιούται ὁ ναυτικός, κατ' ἀναγκαστικῷ δικαίῳ διάταξιν, εἰς ἰδιαίτερον εὐλογον ἄμοιβὴν (ἄρθρον 668 Α.Κ.).

γ. Ἐπὶ λοιπῆς πνευματικῆς δημιουργίας κανονίζονται διὰ τῆς συμβάσεως τὰ τῶν ἐπ' αὐτῆς δικαιωμάτων. Ἐν ἀμφιβολίᾳ περιλαμβάνεται καὶ ἡ μεταβίβασις τῆς ὑλικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς δημιουργίας, οὐδέποτε ὅμως εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβιβασθῇ ἡ δημιουργικὴ τιμὴ, ἥτις ἀποτελοῦσα τμήμα ἀνεπιτρέπτου ἀπαλλοτριώσεως τῆς προσωπικότητος, παραμένει εἰς τὸν δημιουργόν.

§ 24

Λύσις τῆς συμβάσεως

1. Τοὺς λόγους λύσεως τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν εἰς δύο κατηγορίας: α. εἰς λόγους ἐπιφέροντας αὐτοδικαίως τὴν λύσιν τῆς συμβάσεως καὶ β. εἰς λόγους ἐπιφέροντας ταύτην κατόπιν ἐνεργείας τοῦ ἐνὸς ἢ ἀμφοτέρων τῶν συμβαλλομένων.

2. Ὁ κώδιξ ἰδιωτικοῦ ναυτικοῦ δικαίου δὲν περιέχει πλήρη ρυθμισιν τῶν λόγων λύσεως τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως· εἶναι δὲ αὕτη ἐν τινι μέτρῳ καὶ συγκεχυμένη. Δὲν εἶναι πλήρης, διότι συμπληροῦται ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ Α.Κ., ὡς τῶν ἄρθρων 670, 671, 674, 675. Ἡ συμπλήρωσις δὲν ἐπεκτείνεται εἰς τὰς περὶ καταγγελίας εἰδικὰς διατάξεις τοῦ Α.Κ., διότι ἐν σχέσει μὲ τὴν καταγγελίαν εἶναι ὠλοκληρωμένη ἡ ρύθμισις ἐν τῷ κώδικι ἰδιωτικοῦ ναυτικοῦ δικαίου καὶ συνεπῶς δὲν ὑπάρχει ἕδαφος ἐπικουρικῆς ἐφαρμογῆς Α.Κ. Εἶναι ἐν τινι μέτρῳ συγκεχυμένη, διότι ἀναμιγνύει ὁρολογικῶς διαφόρους κατ' οὐσίαν περιπτώσεις, ὡς εἶναι αἱ τῶν ἄρθρ. 56 καὶ 69 ἢ περιπλοκοῦται, ἐφ' ὅσον ὁ ἐν τῷ ἄρθρ. 69 κανὼν περιέχεται οὐσιαστικῶς εἰς τὸ ἄρθρ. 72 ἢ χρησιμοποιεῖ διαφόρους ὅρους, μὴ δικαιολογουμένους ἐν προκειμένῳ.

Αί περί λύσεως τῆς σχέσεως διατάξεις εἶναι ἀναγκαστικοῦ δικαίου ὡς ἀποτελοῦσαι ἐκδήλωσιν ἠθικῆς ἀρχῆς πρὸς ἐξυπηρέτησιν κοινωνικῆς ἀνάγκης, πρὸς ὁμαλώτερον δηλ. βιοτικὸν ρυθμὸν διὰ τοῦ κρατοῦντος ἐν τῇ ἑλλην. νομοθεσίᾳ φιλεργατικοῦ πνεύματος. Ἐπομένως καὶ ἂν περιλαμβάνεται ἐν τῷ ναυτολογίῳ ὅρος, ὅτι «τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῶν ναυτολογουμένων θὰ διέπονται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τῶν διατάξεων ξένης χώρας» ἐφ' ὅσον δὲν βεβαιούται, ὅτι ἐκ διατάξεων τῆς ξένης χώρας θὰ παρέχεται προστασία εἰς περίπτωσιν προώρου λύσεως τῆς συμβάσεως, ἄνευ πταίσματος τοῦ ναυτικοῦ, θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ Ἑλλην. δίκαιον Π. Πειρ. 1874/52 ΕΕΑΝ. 1958, σ. 552 ἐπ. ἔθθα καὶ παρατηρήσεις Μασουρίδη.

α. Αὐτοδικαία λύσις

Τοιαύτη λύσις, ἄνευ δηλαδή οὐδεμιᾶς ἐνεργείας ἐκ μέρους τῶν συμβαλλομένων ἐπέρχεται εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας περιπτώσεις. Τυχὸν ἐνέργεια ἐκ μέρους τινος τῶν συμβαλλομένων δὲν εἶναι ἢ ἐπιφέρουσα τὴν λύσιν, ἀλλ' ἀπλῶς ἢ διαπιστοῦσα ταύτην.

α. Θάνατος τοῦ ναυτικοῦ· οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ ὑπεισέρχονται μόνον κατὰ τὸν Α.Κ. εἰς τὰ μέχρι τοῦ θανάτου του γεγεννημένα δικαιώματα, ὡς καὶ τὰς ὑποχρεώσεις του. Τὸ διαλυτικὸν ἀποτέλεσμα δὲν ἐπέρχεται, λόγῳ τοῦ θανάτου τοῦ πλοιοκτῆτου, ἐφοπλιστοῦ ἢ πλοιάρχου, ὅτε ἢ σύμβασις λύεται κατὰ τὸ ἄρθρον 675 § 2 Α.Κ. μόνον, ἂν τὰ μέρη ἀπέβλεψαν κατὰ τὴν κατάρτισιν τῆς συμβάσεως —ἀπιθάνω ἐν τῇ ναυτιλίᾳ περιπτώσει— κυρίως εἰς τὸ πρόσωπον ἑνὸς ἐξ αὐτῶν. Ἐκ τοῦ ἄρθρου τούτου συνάγεται ἡ γενικωτέρα ἀρχή, περὶ ἧς ὠμίλησαμεν ἀνωτέρω σελ. 56, ὅτι οἰαδήποτε μεταβολὴ τοῦ προσώπου τοῦ πλοιοκτῆτου, λόγῳ τῆς ἐξ οἰουδήποτε λόγου μεταβίβασεως τοῦ πλοίου, πλὴν τῆς ἐκποιήσεως εἰς δημόσιον πλειστηριασμὸν (ἄρθρον 68 γ κώδικος), τοῦ ἐφοπλιστοῦ ἢ τοῦ πλοιάρχου δὲν θίγει τὴν συνέχισιν τῆς σχέσεως.

β. Ἀπώλεια τοῦ πλοίου ἀδιαφόρως ἐκ πταίσματος ἢ μὴ τοῦ πλοιάρχου. Ὡς τοιαύτη θεωρεῖται ἡ ἐξ οἰουδήποτε λόγου ὀριστικῆ ἀπώλεια τοῦ πλοίου, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ πρὸς πλοῦν ἀνικανότης αὐτοῦ, δι' ἣν παρέχεται δικαίωμα ὑπαναχωρήσεως, κατ' ἄρθρον 69 κώδικος.

Ἀπώλεια τοῦ πλοίου ὑπάρχει, ὅταν συνεπεῖα ἐπελεύσεως θαλασίου κινδύνου τὸ πλοῖον ὑπέστη τοιαύτας ζημίας, ὥστε κατὰ τὸν χρόνον ἐγκαταλείψεως αὐτοῦ νὰ εὑρίσκειται ἐν ἀδυναμίᾳ νὰ ἐκπληρῶσιν τὸν οὐσιώδη αὐτοῦ προορισμὸν, νὰ ἐξῆλ ἀποβάλει δηλαδή τὴν ἱκανότητα πρὸς αὐτοδύναμον πλεύσιν (Σ.Ε. 63/53 Θ.ΖΑ' σ. 152), ἀδυναμίᾳ ὅμως μὴ συνιστάσῃ τὴν ἀπλὴν ἀνικανότητα πρὸς πλοῦν. Δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ καταβυθισθῇ τὸ πλοῖον ἢ νὰ καλυφθῇ ὑπὸ τῶν κυμάτων, εἶναι δὲ ἀδιάφορον, ἂν παρέμεινεν ἡμέρας τινας ὑπὸ τὴν θάλασσαν, βραδύτερον δὲ ἀνεϊλκύσθη καὶ ἀποκατεστάθῃ εἰς τὴν προτέραν του κατάστασιν (Π. Πειρ 1089/50 ΕΕΔ, 9, σ. 763) Ρόκα, Ἡ ἐγκαταλείψις ἐν τῷ θαλασσίῳ ἀσφαλιστικῶ δικαίῳ, 1951, σ. 124 ἐπ. Περὶ τῆς παλαιότερου κρατοῦσης στενοτέρας ἐννοίας τοῦ ναυαγίου πρβλ. Ἐφ. Ἀ. 828/22 Θ.ΛΔ' σ. 166, 422/24 Θ.ΛΣΤ', σ. 105. Πρβλ. καὶ Τσάγκαρι. Πρβλ. καὶ Τογγεντε, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 220 ἐπ. Ε. Ε.Ν. 21, σ. 1067, Ζ. Ἀντωνιάδου. Τὸ ναυτικὸν ἀτύχημα, 1953, σ. 51 ἐπ.

Ἐπίσης ἀπώλεια πλοίου ὑπάρχει καὶ ἐν περιπτώσει πλήρους καὶ ὀριστικῆς ἀνικανότητος πρὸς πλοῦν, ὅπως κινήται δι' ἰδίας δυνάμεως, ὡς π.χ. ἐν περιπτώσει πωλήσεως τοῦ πλοίου πρὸς διάλυσιν (Γνωμ. Νομ. Συμβ. Κρ. 1205/55 Δελτ. Υ. Ε.Ν. 1955, σ. 251).

Ἐπὶ λύσεως τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως, λόγω ναυαγίου ὁ ἀπολυθεὶς δικαιούται ἀποζημιώσεως (ἄρθρα 68 καὶ 75 κώδικος) καὶ τοῦ μισθοῦ, δι' ἃς ἡμέρας εἰργάσθη συντρέχων πρὸς διάσωσιν αὐτοῦ, τῶν ἐπιβαινόντων ἢ τοῦ φορτίου, ἐπιπροσθέτως δὲ καὶ εἰς τὸν μισθὸν τὸ πολὺ δύο μηνῶν, ἐφ' ὅσον δὲν ἐξεμίσθωσε τὰς ὑπηρεσίας του ἀλλαχοῦ (ἄρθρον 62 κώδικος⁽¹⁾ ⁽²⁾ ⁽³⁾). Οἱ μισθοὶ ὀφείλονται καὶ ἂν ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως εἶναι ὠρισμένου χρόνου καὶ ἐν τῷ μεταξύ, πρὸ τῆς παρόδου δηλ. τοῦ διμήνου λήγει ἡ σύμβασις. Ζήτημα καὶ ἐνταῦθα ἐγενήθη, ἂν εἰς τὸν μισθὸν περιλαμβάνεται καὶ ἡ ὀποτίμησις τῆς τροφῆς. (Πρβλ. ἄνωτ. σ. 90). Ἡ καταφατικὴ ἀπάντησις εἶναι ἡ ὀρθότερα. Ἡ ἀξίωσις τοῦ μισθοῦ δὲν εἶναι κληρονομητῆ, διὰ τὸ πέραν τοῦ θανάτου διάστημα, διότι, αὕτη δίδεται, ὡς βόηθημα λόγω ἀνεργίας, ἐφ' ὅσον δηλαδὴ δὲν ἐξεμίσθωσε τὰς ὑπηρεσίας του ἀλλαχοῦ, προϋπὸθεσις, ἣτις φυσικὰ δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ θανάτου.

Ἡ ἀποζημιώσις λόγω ναυαγίου, καταβάλλεται, ἐν περιπτώσει ὑποχρέωσεως πρὸς παλινοστήσιν, ἀπὸ τῆς ἐπομένης ἡμέρας τῆς παλινοστήσεως, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τοῦ ναυαγίου διότι διαρκούσης τῆς παλινοστήσεως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ, ὡς ἀνεργος· συνεπῶς ἡ ἀποζημιώσις παλινοστήσεως συντρέχει μετὰ τῆς ἀποζημιώσεως, λόγω ἀνεργίας, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς τυχὸν ἐκ τῆς ἀσφαλίσεως ἀνεργίας προερχομένης τοιαύτης.

Οἱ μισθοὶ ἀπολαμβάνουν τῶν αὐτῶν προνομίων, ὧν καὶ οἱ καθυστερούμενοι μισθοί, οἱ λόγω τῆς ὑπηρεσίας ὀφειλόμενοι καὶ οἱ ναυτικοὶ θὰ δύνανται πρὸς πληρωμὴν αὐτῶν νὰ προσφύγωσι, εἰς ἃ μέτρα δικαιοῦνται καὶ διὰ τοὺς καθυστερουμένους τοιοῦτους (ἄρθρον 3 διεθνοῦς συμβάσεως ἐργασίας 8/20, κυρωθ. διὰ τοῦ ν. 4004/29).

γ. Ἡ ἀποβολὴ τῆς ἑλληνικῆς σημαίας, ἀδιαφόρως τοῦ τρόπου ἀποβολῆς ταύτης. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην περιλαμβάνεται καὶ ἡ κήρυξις τοῦ πλοίου, ὡς λείας πολέμου.

δ. Ἐκποίησης τοῦ πλοίου εἰς δημόσιον πλειστηριασμόν, ὅστις δύναται νὰ λάβῃ χώραν, εἴτε πρὸς λύσιν τῆς συμπλοιοκτησίας (ἄρθρον 32 κώδικος), εἴτε πρὸς ἐξόφλησιν ἀπαιτήσεως πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ὁποίας μετεβίβασθη ἡ κυριότης τοῦ πλοίου (ἄρθρον 193 κώδικος) ἢ πρὸς ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν (ἄρθρα 211–218 κώδικος). Ἡ κατάσχεσις τοῦ πλοίου, συντηρητικὴ ἢ ἀναγκαστικὴ, ἔστω καὶ ἂν συνεπιφέρῃ ἀπαγόρευσιν τοῦ ἀπόπλου

1) Π. Πειρ. 1868/56 ΕΕΔ, 15, σ. 271. Π. Πειρ. 284/57 Ν.Β. 5, σ. 1066. Τοὺς μισθοὺς τούτους προβλέπει ἡ ὑπ' ἀριθ. 8/20 δ. συμβ. ἐργασίας «περὶ ἀποζημιώσεως λόγω ἀνεργίας εἰς περίπτωσιν ἀπωλείας πλοίου ἐκ ναυαγίου, κυρωθ. διὰ τοῦ ν. 4004/29.

2) Τὸ αὐτὸ δέον νὰ δεχθῶμεν, ἂν δολίως ἀπέκρουσε τὴν ἐκμίσθωσιν τῶν ὑπηρεσιῶν του.

3) Οὐχὶ ὀρθῶς δέχεται ἡ Π. Πειρ. 1868/55, ΕΕΔ, 15 σ. 271 ὅτι ἡ ἐργασία ἐν τοῖς λειψάνοις τοῦ πλοίου πρὸς καθαρισμὸν π.χ. αὐτῶν δὲν εἶναι πρὸς διάσωσιν τοῦ πλοίου καὶ συνεπῶς τὰ καταβλητέα ἡμερομίσθια εἶναι ἀφαιρετέα ἀπὸ τοὺς μισθοὺς τῶν δύο μηνῶν. Ἡ ἔννοια τῆς διασώσεως τοῦ πλοίου πρέπει νὰ λαμβάνεται ἐὺρέως. Περιλαμβάνει πᾶσαν ἐργασίαν σχετικὴν μὲ τὴν ἐξασφάλισιν ἔστω καὶ τῶν λειψάνων τοῦ πλοίου.

του πλοίου (ἄρθρον 215 κώδικος) δὲν ἐπιφέρει τὴν λύσιν τῆς συμβάσεως, ὅπως καὶ ἡ πτώχευσις τοῦ πλοιοκτῆτου ἢ ἐφοπλιστοῦ ἢ οἰαδήποτε ἄλλη συμβατική ἀλλαγὴ τῆς κυριότητος ἢ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ πλοίου λόγῳ π.χ. πωλήσεως, συστάσεως προικός, δωρεᾶς κλπ.

ε. Διὰ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου, δι' ὃν ἔχει καταρτισθῆ ἡ σύμβασις ναυτολογίας. Ὁ χρόνος δύναται νὰ ὀρισθῆ, εἴτε ἡμερολογιακῶς, εἴτε διὰ γεγονότος, τοῦ ὁποίου ὁ χρόνος τῆς ἐπελεύσεως εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορισθῆ μετὰ πάσης δυνατῆς προσεγγίσεως, ὡς εἶναι ἡ συνομολογουμένη «κατὰ πλοῦν» (ἄρθρον 71 κώδικος). Ἐπὶ τῆς συμβάσεως ταύτης ἰσχύει καὶ τὸ ἄρθρον 670 Α.Κ.

Ἐπὶ ἡμερολογιακοῦ καθορισμοῦ ἡ σύμβασις λήγει αὐτοδικαίως ἅμα τῇ παρόδῳ τοῦ συνομολογηθέντος χρόνου, ἐκτὸς ἐὰν οὗτος λήγῃ διαρκοῦντος τοῦ πλοῦ, ὅτε παρατείνεται μέχρι τοῦ κατάπλου εἰς τὸν λιμένα τοῦ προορισμοῦ (ἄρθρον 70 κώδικος) ἀδιαφόρως, ἐὰν οὗτος εὑρίσκεται ἐν Ἑλλάδι ἢ μὴ· δὲν καθίσταται ἡ σύμβασις ἀορίστου χρόνου, λόγῳ τῆς παρατάσεως ταύτης.

Ἐπὶ κατὰ πλοῦν ναυτολογήσεως ὡς πλοῦς νοεῖται, ἐλλείπει ἄλλης συμφωνίας τὸ σύνολον τῆς διαδρομῆς μεταξὺ τοῦ λιμένος τῆς φορτώσεως καὶ τοῦ λιμένος τοῦ τελευταίου προορισμοῦ, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἐνδεχομένου πλοῦ ὑπὸ ἔρμα διὰ νὰ φθάσῃ τὸ πλοῖον εἰς τὸν λιμένα τῆς φορτώσεως διὰ τῆς περατώσεως δηλαδὴ τοῦ πλοῦ (ἄρθρον 71 ἐδ. β' κώδ). Δύναται νὰ συμφωνηθῆ καὶ σύμβασις ναυτολογίας διὰ πλείονας ὠρισμένους πλοῦς· δέον ὅμως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ νὰ δύναται ἐκ τῶν προτέρων νὰ προσδιορισθῆ ἡ διάρκεια αὐτῶν· ἄλλως ἐὰν ἐπακολουθοῦν ἀλλεπάλληλα ταξίδια ἀκαθορίστου χρόνου πρόκειται περὶ συμβάσεως ἀορίστου χρόνου.

Μία μορφή τῆς κατὰ πλοῦν συνομολογουμένης συμβάσεως ναυτολογήσεως εἶναι ἡ διὰ «κυκλικὸν ταξίδιον» συνομολογουμένη, ἣτις πραγματοποιεῖται κυρίως ὑπὸ πλοίων ἀκολουθούντων τακτικὴν γραμμὴν· ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ πλοῦς θεωρεῖται συμπληρωθεὶς ἅμα τῇ ἐκφορτώσει εἰς τὸν λιμένα τῆς προσλήψεως τοῦ ναυτικοῦ (ἄρθρον 71 κώδ.). Π. Πειρ. 1611/51 ΕΕΔ, 10, σ. 870.

Ἐὰν μετὰ τὴν λήξιν τῆς συμβάσεως ναυτολογίας, ἐξακολουθῆ ὁ ναυτικός παρέχων τὰς ὑπηρεσίας του, ἀδιαφόρως, ἐὰν ἐκπλήτῃ τὸ πλοῖον, ὁ δὲ πλοίαρχος ἀποδέχεται ταύτας, τότε, ἐλλειπούσης εἰδικῆς ἐν τῷ κώδικι διατάξεως, κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 671 Α.Κ. λογίζεται παραταθεῖσα ἐπ' ἀόριστον, ἀδιαφόρως τοῦ τρόπου, καθ' ὃν κατηρτίσθη, μὴ συνομολογουμένης νέας συμφωνίας. Παραμένει ἐν ἰσχύϊ ἡ παλαιὰ σύμβασις, ἄνευ τοῦ χρονικοῦ περιορισμοῦ, μὴ γινομένης «ἀνανεώσεως» παρὰ τὸν ἀδόκιμον ὄρον τοῦ Α.Κ.

Οἱ ἀνωτέρω λόγοι ἀναφέρονται περιοριστικῶς· συνεπῶς εἰς οὐδεμίαν ἄλλην περίπτωσιν ἐπέρχεται αὐτοδικαίως λύσις τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως. Οὕτως δὲν ἐπέρχεται λύσις τῆς συμβάσεως, ἐὰν ματαιωθῆ ὁ πλοῦς συνεπεία διαταγῆς τῆς κυβερνήσεως ἢ ἀπαγορευθῆ ἡ ἐμπορία μετὰ τοῦ τόπου τοῦ προορισμοῦ τοῦ πλοίου ἢ ἀποκλεισθῆ οὗτος ἢ κατασχεθῆ ἢ παροπλισθῆ τὸ πλοῖον ἢ καταστῆ τὸ πλοῖον ἀνίκανον πρὸς πλοῦν ἢ, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω,

πτωχεύση ὁ πλοιοκτήτης ἢ ὁ ἐφοπλιστής. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας δέον νὰ γίνῃ καταγγελία τῆς συμβάσεως.

Ζήτημα γεννᾶται, ἐὰν ἡ ἀδυναμία παροχῆς ἐκ μέρους τοῦ ναυτικοῦ εἴτε νομικὴ (στέρησις ναυτικοῦ φυλλαδίου, διπλώματος, ἢ ἀδείας ναυτικῆς ἱκανότητος κλπ.), εἴτε φυσικὴ (σωματικὴ ἀνικανότης πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας, ἀσθένεια, αἰχμαλωσία, ἀπόβασις κατὰ διαταγὴν τῆς ἀρχῆς, στράτευσις κλπ.) συνεπάγεται αὐτοδικαίαν λύσιν τῆς συμβάσεως. Ὁ κώδιξ δὲν περιέλαβε σχετικὰς διατάξεις ὡς π.χ. ἐρρῦθμιζε περιπτώσεις τινὰς τὸ ἄρθρον 15 στοιχ. ε' τοῦ ν. 1752/51· συνεπῶς ἡ ἀπάντησις θὰ δοθῆ κατὰ τὰ ἐν τῷ λοιπῷ ἐργατικῷ δικαίῳ κρατοῦντα. Ἡ ἀδυναμία συνεπάγεται οὐχὶ λύσιν, ἀλλ' ἀναστολὴν τῆς λειτουργίας τῆς συμβάσεως, τοῦ πλοιάρχου ἔχοντος τὸ δικαίωμα νὰ καταγγείλῃ τὴν σύμβασιν, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει λόγος τισ κωλύων τὴν καταγγελίαν (ἄρθρον 72 κώδικος). Ἡ ὑπαρξις ἢ μὴ ὑπαϊτιότητος τοῦ ναυτικοῦ εἰς τὴν πρόκλησιν τῆς ἀδυναμίας ἐπηρεάζει τὸ πρὸς ἀποζημίωσιν δικαίωμα τοῦ ναυτικοῦ, ἐὰν π.χ. ὀφείλεται εἰς παράπτωμα αὐτοῦ (ἄρθρ. 75 ἐδ. β').

β. Κατόπιν ἐνεργείας

1. Ἀμφοτέρων τῶν συμβαλλομένων.

Τοιαύτη εἶναι ἡ περίπτωσις τῆς δι' ἀντιθέτου συμβάσεως λύσεως τῆς συμβάσεως. Δυνάμει τῆς γενικῆς συναλλακτικῆς ἐλευθερίας δύνανται οἱ συμβαλλόμενοι ὅποτεδῆποτε νὰ ἐπιφέρουν τὴν λύσιν τῆς συμβάσεως, διὰ νεωτέρας συμβάσεως, ἀπηλλαγμένης τῶν ἐλαττωμάτων πλάνης, βίας ἢ ἀπειλῆς. Ἡ σύμβασις δύναται νὰ εἶναι ἄτυπος.

II. Τοῦ ἐνὸς τῶν συμβαλλομένων.

Τοιαύτη εἶναι ἡ περίπτωσις τῆς λύσεως τῆς συμβάσεως διὰ καταγγελίας, δηλ. διὰ μονομεροῦς ἀνακοινωτέας εἰς τὸν ἀντισυμβαλλόμενον δηλώσεως τῆς βουλήσεως, δι' ἧς λύεται διὰ τὸ μέλλον ἡ σύμβασις.

Διὰ καταγγελίας δύναται νὰ λυθῆ πᾶσα σύμβασις ναυτολογίας, εἴτε ὠρισμένου χρόνου, εἴτε ἀορίστου τοιούτου καὶ δὴ τόσον ἐκ μέρους τοῦ πλοιάρχου, ὅσον καὶ ἐκ μέρους τοῦ ναυτικοῦ, τηρουμένων τῶν προϋποθέσεων τοῦ νόμου.

Ἡ καταγγελία, ὡς νομικὴ πρᾶξις, πρέπει νὰ πληροῖ τὰς προϋποθέσεις, τὰς ὁποίας καὶ ἡ καταγγελία ἐν τῇ χερσαίᾳ ἐργασίᾳ, ἦτοι νὰ εἶναι σαφῆς, μὴ ἐξαρτωμένη ἐξ αἰρέσεων, καθιστωσῶν ἀμφίβολον τὸ ἀποτέλεσμα, νὰ μὴ ἀποτελῆ καταχρηστικὴν ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος, εἶναι δὲ ἀνεπίδεκτος ἀνακλήσεως καὶ ἐπιφέρει τὸ διαλυτικὸν τῆς ἀποτέλεσμα διὰ τὸ μέλλον.

Περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν περὶ καταχρηστικῆς ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος διατάξεων (ἄρθρ. 281 Α.Κ.) καὶ ἐπὶ τῆς καταγγελίας τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ καμία ἀμφιβολία, (R i p e r t, I, σ. 540 σημ. 2, C h a u v e a u, σ. 282)· γενικώτερον ἐν τῷ ἐργατ. δικαίῳ πρβλ. M o l i t o r. Die Kündigung, 1951. Χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι τὴν περίπτωσιν καταχρηστικῆς καταγγελίας προέβλεπε καὶ τὸ Consolato del mar (ch. LXXXI) P a r d e s s u s, τ. II, σ. 123, τὴν τῆς ἀπολύσεως τοῦ ναυτικοῦ διὰ νὰ προσληθῆ ἄλλος μὲ μικρότερον μισθόν. Περὶ τῶν προϋποθέσεων τῆς

ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων περὶ καταχρηστικῆς ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς καταγγελίας πρβλ. Καποδίστρια. Ἡ κατάχρησις δικαιώματος εἰς τὴν καταγγελίαν τῆς συμβ-
ἐργασίας, 1947. Ἀγαλλοπούλου. Ἔργα. δίκαιον, 1958, σ. 290 ἐπ.

Πέραν τούτων παρατηρητέα καὶ τὰ ἑξῆς :

α. Δὲν ἀπαιτεῖται ἡ τήρησις ὠρισμένου τύπου· δύναται ἡ καταγγελία νὰ γίνῃ προφορικῶς ἢ ἐγγράφως ἢ καὶ σιωπηρῶς. Διὰ νὰ ὑπάρξῃ σιωπηρὰ καταγγελία δεόν νὰ συνάγεται σαφῶς ἡ περὶ λύσεως τῆς συμβάσεως βούλησις τοῦ καταγγέλλοντος.

β. Ἡ καταγγελία δύναται νὰ γίνῃ αα. ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου διὰ τὸ λοιπὸν πλήρωμα κατὰ πάντα χρόνον, ἀδιαφόρως, ἐὰν πρόκειται περὶ συμβάσεως ὠρισμένου ἢ ἀορίστου χρόνου, ββ. ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ κατὰ πάντα μὲν χρόνον, ἐὰν ὁ πλοίαρχος ὑποπέσῃ εἰς βαρεῖαν παράβασιν τῶν ἐναντι αὐτοῦ καθηκόντων καὶ ἐπὶ συμβάσεων ἀορίστου χρόνου, ὅποτεδήποτε, ἐὰν τὸ πλοῖον εὑρίσκεται εἰς ἑλληνικὸν λιμένα, μετὰ ἔνδε ἔτος, ἐὰν τὸ πλοῖον εὑρίσκεται εἰς ἀλλοδαπὸν λιμένα (ἄρθρον 73 κώδικος). Ἐν σχέσει μὲ τὸν πλοίαρχον, ἡ μὲν δι' αὐτὸν καταγγελία δύναται νὰ γίνῃ κατὰ πάντα χρόνον ὑπὸ τοῦ πλοιοκτῆτου ἢ ἐφοπλιστοῦ (ἄρθρον 38 κώδικος), ἡ δὲ παρ' αὐτοῦ καταγγελία τῆς συμβάσεώς του γίνεται ὅπως καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ πληρώματος, ἐφαρμοζομένης καὶ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 13 Ἀ.Π.Κ.Ε.Ν., ἐὰν ἐγκαταλείψῃ τὸ πλοῖον πρὶν ἢ ἀντικατασταθῇ ἐν τῇ κυβερνήσει.

γ. Ἡ καταγγελία γίνεται τοῦ μὲν πλοιάρχου ὑπὸ τοῦ πλοιοκτῆτου (ἄρθρον 38 κώδικος), ἢ τοῦ ἐφοπλιστοῦ, ἐκτὸς ἐναντίας συμφωνίας (ἄρθρον 106 κώδικος), ἔστω καὶ ἂν ἔχη διορισθῆ ὑπὸ τοῦ πλοιοκτῆτου τοῦ δὲ ναυτικοῦ ὑπὸ μόνου τοῦ πλοιάρχου, οὐχὶ δὲ τοῦ ἐφοπλιστοῦ ἢ πλοιοκτῆτου, ἔστω καὶ ἂν εὑρίσκεται ἐν τῷ αὐτῷ μέρει. Ὁ πλοίαρχος κατὰ τὸ ἄρθρον 39 κώδικος καταρτίζων τὸ πλήρωμα καὶ συνομολογῶν τὰς συμβάσεις ναυτολογήσεως, ἐντὸς τῶν ὁποίων περιλαμβάνεται καὶ τὸ δικαίωμα τῆς καταγγελίας αὐτῶν, δεόν νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὰς ὁδηγίας τοῦ πλοιοκτῆτου ἢ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ. Τυχὸν διαφωνία αὐτῶν δὲν κλονίζει τὸ κύρος τῆς καταγγελίας. Ἐν τῷ νέῳ κώδικι δὲν ἐπανελήφθη ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 361 ἐδ. δ' τοῦ Ἐμπ. Κώδ., καθ' ἣν ὁ πλοίαρχος ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύναται νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ πλοιοκτῆτου τὴν ἀπόδοσιν τῆς πληρωθείσης ἀποζημιώσεως, ἐὰν ἡ ἀπόλυσις δὲν ἐγένετο ἐκ συμφώνου μετ' αὐτοῦ. Συνεπῶς ὁ πλοίαρχος ἀποφασίζει τὴν καταγγελίαν κρίνων, ὡς συνετὸς διαχειριστὴς λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὰς ὁδηγίας τοῦ πλοιοκτῆτου καὶ δικαιούται εἰς ἀπόδοσιν τῆς καταβληθείσης ἀποζημιώσεως, ἐκτὸς, ἐὰν ἀποδειχθῇ, ὅτι διὰ τὴν ἀπόλυσιν βαρύνει αὐτὸν πταῖσμα, ὅτε κατὰ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ ἀστικοῦ δικαίου δὲν δικαιούται εἰς ἀπόδοσιν αὐτῆς.

δ. Ὁ κώδιξ δὲν ὀρίζει ποῦ δύναται νὰ γίνῃ ἡ καταγγελία. Δύναται νὰ γίνῃ ὅπουδήποτε, τόσον ἐν λιμένι, ἡμεδαπῶ ἢ ἀλλοδαπῶ, προορισμοῦ ἢ ἐνδιάμεσῳ, ὅσον καὶ ἐν πλῶ. Μόνον προκειμένου περὶ καταγγελίας ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ συμβάσεως ἀορίστου χρόνου ἢ λύσεως δὲν ἐπέρχεται παρὰ διὰ τῆς παρόδου

προθεσμίας παρατεινομένης μέχρι τοῦ κατάπλου εἰς τὸν λιμένα (ἄρθ. 73 κώδ.). Διὰ τοῦ διατηρηθέντος ἐν ἰσχύϊ διὰ τοῦ ἄρθρ. 295 κώδ. ἄρθρου 1 τοῦ ν.δ. 2652/53, ἐὰν ὁ λιμὴν προορισμοῦ τοῦ πλοίου δὲν κείται εἰς τὴν Μεσόγειον καὶ τὴν Εὐρώπην ἢ σύμβασιν παρατείνεται αὐτοδικαίως μέχρις ἐξευρέσεως νομίμου ἀντικαταστάτου τοῦ καταγγείλαντος τὴν σύμβασιν ναυτικοῦ, ἀλλὰ πάντως οὐχὶ πλέον τῶν ἐξ μηνῶν ἀπὸ τῆς καταγγελίας τῆς, προκειμένου δὲ περὶ ταξιδίου εἰς λιμένας Αὐστραλίας καὶ Εἰρηνικοῦ, οὐχὶ πλέον τῶν 9 μηνῶν ἀπὸ τῆς καταγγελίας τῆς. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι διὰ τὴν ἀσκηθῆναι ἐκ μέρους τοῦ πλοίαρχου τὸ δικαίωμα τῆς ἐν πλῶ καταγγελίας ἣτις συνεπάγεται ἄμεσον ἀπόλυσιν, πρέπει νὰ συντρέχουν ἐκτάκτως σοβαροὶ λόγοι, ὡς π.χ. νὰ διέπραξεν ὁ ναυτικὸς σοβαρὰν ἀξιοποίησην πρᾶξιν, διότι διὰ τῆς ἀπολύσεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν μειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ πληρώματος διαπράττεται καὶ παράβασις τῶν περὶ συνθέσεως πληρώματος διατάξεων· ἄλλως ἢ καταγγελία δύναται νὰ θεωρηθῆ, ὡς κατὰ κατάχρησιν γενομένη. Σημειωτέον, ὅτι εἰς τοιαύτην περίπτωσιν δεόν νὰ δεχθῶμεν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς μετεργασιακῆς ὑποχρέσεως προνοίας, ὅτι ὑποχρεοῦται ὁ πλοίαρχος νὰ παρᾶσχη εἰς τὸν ἀπολυθέντα τὰ μέσα ἐνδικοιότησεως καὶ διατροφῆς μέχρι τῆς ἀποβάσεως εἰς τὴν ξηράν.

ε. Ἐν τῇ καταγγελίᾳ ὁ μὲν πλοίαρχος δὲν ὑποχρεοῦται, ὅπως τῆρῃσιν προθεσμίαν τινα, ἐκτός, ἐὰν ἔχη συμφωνηθῆ τοιαύτη (ἄρθρον 72), ὁ δὲ ναυτικὸς ἐπὶ τῆς ἀορίστου χρόνου συμβάσεως δεόν νὰ τηρήσῃ τὴν συμφωνηθεῖσαν προθεσίαν, ἣτις δὲν δύναται νὰ εἶναι μικροτέρα τῶν ἐπὶ τὰ ἡμερῶν. Ἡ προθεσμία αὕτη εἶναι διαλυτικὴ καὶ δὲν συνυπολογίζεται εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔτους (ἄρθρ. 73 ἐδ. β' κώδ.). Ἐὰν δὲν ἔχη συμφωνηθῆ τοιαύτη, ἰσχύει ἡ ἑπταήμερος προθεσμία. Αὕτη παρατείνεται ὡς εἶπομεν καὶ ἀνωτέρω μέχρι τοῦ κατάπλου εἰς λιμένα (ἄρθρον 73) καὶ δὴ οὐχὶ μόνον τὸν λιμένα τοῦ προορισμοῦ. Ὡς κατάπλους νοεῖται ἡ προσέγγισις τοῦ πλοίου εἰς λιμένα καὶ οὐχὶ καὶ ἡ παῦσις τῆς ἐκτελέσεως τῆς ὑπηρεσίας τοῦ πλοίου κατὰ φυλακάς.

Ἡ μὴ τήρησις τῆς προθεσμίας ἐκ μέρους τοῦ ναυτικοῦ συνεπάγεται ὑποχρέωσιν αὐτοῦ πρὸς καταβολὴν ἀποζημιώσεως, ἣτις δὲν εἶναι μόνον ὁ μισθὸς τοῦ χρόνου τῆς μὴ τηρηθείσης προθεσμίας, ἀλλ' ἀποκατάστασις πάσης ἐπελθούσης ζημίας. Ἡ ὑποχρέωσις τηρήσεως προθεσμίας δὲν ὑφίσταται διὰ τὸν ναυτικόν, «ἐὰν ὁ πλοίαρχος ὑποπέσῃ εἰς βαρεῖαν παράβασιν τῶν ἔναντι αὐτοῦ καθηκόντων» (ἄρθρον 74 κώδικος), περὶ ἧς κατωτέρω.

στ. Διὰ τὴν καταγγελίαν δὲν ἀπαιτεῖται ἡ ὑπαρξις λόγου, οὐδὲ διὰ τὴν ὠρισμένου χρόνου σύμβασιν διὰ τὴν ἐκ μέρους τοῦ πλοιοκτῆτου διὰ τὸν πλοίαρχον (ἄρθρ. 38 κώδ.) ἢ τὴν ἐκ μέρους τοῦ πλοίαρχου διὰ τὸν ναυτικόν (ἄρθρ. 72 κώδ.)· μόνον διὰ τὴν καταγγελίαν ἐκ μέρους τοῦ ναυτικοῦ διὰ τὴν σύμβασιν ὠρισμένου χρόνου ἢ καὶ τὴν ἀορίστου τοιαύτην, ἀλλὰ πρὸ τῆς παρόδου τοῦ ἔτους καὶ ἐφ' ὅσον εὐρίσκεται τὸ πλοῖον ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ ἀπαιτεῖται, ὅπως «ὁ πλοίαρχος ὑποπέσῃ εἰς βαρεῖαν παράβασιν τῶν ἔναντι τοῦ ναυτικοῦ καθηκόντων» (ἄρθρ. 74 κώδ.). Ὁ κώδιξ δὲν προσδιορίζει ἐιδικῶς

τερον τὴν παράβασιν· δὲν ἀποκλείεται, ὅπως συμβατικῶς καθορισθοῦν τοιαῦτα παραβάσεις. Ὡς βαρεία παράβασις δεόν νὰ θεωρηθῆ ἡ ἐκείνη, ἥτις κατὰ τὴν καλὴν πίστιν καὶ τὰ συναλλακτικὰ ἤθη ἐπιβάλλει τὴν ἄμεσον λύσιν τῆς σχέσεως. Τοιαύτας παραβάσεις ἀναφέρει ἡ ἐισήγ. ἐκθεσις (σ. 91) «ἐὰν ὁ πλοίαρχος κακομεταχειρίζεται τὸν ναυτικὸν ἢ τὸν στερῆ ἀναίτιως τῆς κεκαυνομένης τροφῆς ἢ τοῦ ἀπαιτουμένου χώρου ὑγιεινῆς ἐνδιαίτησεως κλπ.»· ἀκόμη, δεόν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὑπάρχει παράβασις, ἐὰν ὑπάρχη κατάχρησις ἐξουσίας ἐκ μέρους του, ἢ ἀξιοματικῶς ἢ ναυκλήρου (ἄρθρ. 26 Π.Π.Κ.Ε.Ν.).

Ἐρωτᾶται, ἐὰν θὰ θεωρήσωμεν, ὡς παράβασιν τῶν ἐναντι τοῦ ναυτικοῦ καθηκόντων τοῦ πλοίαρχου μόνον τὰς ἐναντι αὐτοῦ προσωπικῶς παραβάσεις ἢ γενικώτερον πᾶσαν παράβασιν τῆς συμβάσεως, ὡς π.χ. τῆς ὑποχρεώσεως τῆς προνοίας τῆς θεοῦσης ἐν κινδύνῳ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ πλοίου (ἀνικανότης πρὸς πλοῦν, ἐλαττωματικὸς ἐξοπλισμὸς, ἀνεπάρκεια πληρώματος κλπ.).

Ἡ ἀνυπαρξία τῆς βαρείας παραβάσεως καθιστᾷ ἄκυρον τὴν καταγγελίαν, ἐκτὸς ἐὰν συντρέχη ἡ περίπτωση τοῦ ἄρθρ. 182 Α.Κ., ὁπότε διὰ μετὰ τροπῆς μεταβάλλεται εἰς τοιαύτην, ἄνευ βαρείας παραβάσεως καὶ συνεπάγεται τὴν ὑποχρεώσιν ἀποζημιώσεως. Πρβλ. γενικώτερον Κ α κ κ ἄ, Ἐνοχ. δίκ. σ. 550 ἐπ. Ἀ γ α λ λ ο π ο ὄ λ ο υ. Ἐργ. δίκ. σ. 303 ἐπ.

Σημειωτέον ὅτι ἡ καταγγελία συνεπέα «βαρείας παραβάσεως» δεόν νὰ γίνεται ἐντὸς εὐλόγου χρόνου ἀπὸ τῆς διαπράξεώς της, διότι ἄλλως ἐπέρχεται ἀποδυνάμωσις αὐτῆς, πάντως δὲ οὐχὶ ἀκαίρως.

Καίτοι τὸ ἄρθρον 74 κώδικος, ὁμιλεῖ, ὅτι ἡ σύμβασις δύναται νὰ λυθῆ ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ κατὰ πάντα χρόνον, ἐὰν ὁ πλοίαρχος ὑποπέσῃ εἰς βαρείαν παράβασιν τῶν ἐναντι τοῦ ναυτικοῦ καθηκόντων, ἐν τούτοις δεόν νὰ δεχθῶμεν κατ' ἐφαρμογὴν τῶν κανόνων τῆς καλῆς πίστεως, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνεται τοῦτο ἀκαίρως. Ὡς ἄκαιρον καταγγελίαν θὰ θεωρήσωμεν ἰδίᾳ τὴν γινομένην ἐν πλῶ ἢ κατὰ παράβασιν τῶν διατάξεων τοῦ Π.Π.Κ.Ε.Ν. (ἄρθρον 12).

ζ. Ἐνῶ ὁ κώδιξ (ἄρθρον 72) παρέχει ἀπεριόριστον δικαίωμα εἰς τὸν πλοίαρχον πρὸς καταγγελίαν τῆς συμβάσεως («ἐν παντὶ χρόνῳ») εἰς τὸ ἄρθρον 69 αὐτοῦ ἀναφέρει δύο εἰδικὰς περιπτώσεις, εἰς τὰς ὁποίας παρέχει εἰς αὐτὸν δικαίωμα «ὑπαναχωρήσεως». Αἱ περιπτώσεις αὗται εἶναι: α. ἡ ἀνικανότης τοῦ πλοίου πρὸς πλοῦν καὶ β. ἡ παράνομος ἀπουσία τοῦ ναυτικοῦ. Συναφῆς εἶναι καὶ ἡ περίπτωση τοῦ ἄρθρου 56, καθ' ὃ «ὁ πλοίαρχος δικαιούται εἰς ὑπαναχώρησιν, ἐὰν ὁ ναυτικὸς ἀδικαιολογητῶς δὲν ἐπιβίβασθῆ τοῦ πλοίου κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ναυτολογήσεως». Εἶναι ἐν πρώτοις ἄμφιβολον, ἐὰν εἰς τὰς δύο τελευταίας περιπτώσεις (παράνομος ἀπουσία, μὴ ἐπιβίβασις κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ναυτολογήσεως) ὑπάρχει ἀνάγκη δηλώσεως «ὑπαναχωρήσεως», διότι πρόκειται περὶ σιωπηρᾶς καταγγελίας ἐκ μέρους τοῦ ναυτικοῦ, ὅστις ἐγκαταλείπων τὸ πλοῖον δηλοῖ κατὰ κανόνα τὴν βούλησιν του, ὅπως διαρρήξῃ τὴν σύμβασιν. Ἐν πάσῃ ὁμως περιπτώσει δὲν πρόκειται περὶ ὑπαναχωρήσεως εἰς τὰς περιπτώσεις τοῦ ἄρθρου 69 κώδικος· διότι κατὰ τὴν κρατοῦσαν νομικὴν ὀρολογίαν ἡ ὑπαναχώρησις συνεπάγεται τὴν ἐξ ὑπαρχῆς ἀνατροπὴν τῆς σχέσεως, πρᾶγμα, ὅπερ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἠθελήθῃ ἐν προκειμένῳ, ὡς π.χ. ἐὰν μετὰ ὑπηρεσίαν δύο ἐτῶν καθί-

σταται τὸ πλοῖον ἀνίκανον πρὸς πλοῦν, νὰ ἀνατρέπεται ἐξ ὑπαρχῆς ἡ σύμβασις ναυτολογίας. Συνεπῶς πρόκειται περὶ γνησίας καταγγελίας, δικαιώματος, ὅπερ ἀναγνωρίζεται διὰ τοῦ ἄρθρου 72 κώδικος, συνεπαγομένης πάσας τὰς συνεπείας τῆς καταγγελίας.

η. Ἐν περιπτώσει λύσεως τῆς συμβάσεως ναυτολογίας ὑποχρεοῦται ὁ πλοίαρχος εἰς τινὰς περιπτώσεις εἰς τὴν καταβολὴν ἀποζημιώσεως, καθοριζομένης ἀναλόγως τοῦ λιμένος, εἰς ὃν ἔλαβε χώραν ἡ ἀπόλυσις.

Οὕτως ὀρίζει ὁ κώδιξ, ὅτι ὁ πλοίαρχος ὑποχρεοῦται εἰς καταβολὴν ἀποζημιώσεως ἀδιαφόρως, ἂν ἡ σύμβασις εἶναι ὠρισμένου ἢ ἀορίστου χρόνου ἐν περιπτώσει α. ἀπωλείας τοῦ πλοίου, παραλλήλως πρὸς τὴν ἐκ τοῦ ἄρθρου 62 κώδικος ὑποχρέωσιν καταβολῆς τὸ πολὺ μισθῶν δύο μηνῶν, β. ἀποβολῆς τῆς ἑλληνικῆς σημαίας, γ. ἐκποιήσεως τοῦ πλοίου εἰς δημόσιον πλειστηριασμόν (ἄρθρον 68), δ. λόγῳ ἀνικανότητος πρὸς πλοῦν (ἄρθρον 69), ε. καταγγελίας τῆς συμβάσεως, αα. ἐκ μέρους τοῦ πλοίαρχου πλὴν, ἔαν αὕτη δικαιολογεῖται ἐκ παραπτώματος τοῦ ναυτικοῦ (ἄρθρ. 75 ἐδ. β'), καὶ ββ. ἐκ μέρους τοῦ ναυτικοῦ, ἔαν ὁ πλοίαρχος ὑποπέσῃ εἰς βαρεῖαν παράβασιν τῶν ἔναντι τοῦ ναυτικοῦ καθηκόντων (ἄρθρον 74 κώδ.).

Παράπτωμα τοῦ ναυτικοῦ δικαιολογοῦν τὴν ἀπόλυσιν αὐτοῦ εἶναι πᾶσα βάρεια παράβασις τῶν καθηκόντων του, δηλαδὴ συγκεκριμένοι πράξεις ὑπαίτιοι, οὐχὶ δὲ ἀπλαῖ ιδιότητες ἢ ἐλλείψεις τοῦ ναυτικοῦ, ὡς π. χ. ἀπειρία περὶ τὴν ἐργασίαν του (Π. Περ. 188 59 Ἐπ. Ἐμπ. Δ., 1, σ. 91 ἐπ.).

Διὰ τὴν ὑποχρέωσιν ἀποζημιώσεως δὲν τίθεται ἡ προϋπόθεσις πραγματοποιήσεως ὠρισμένης διαρκείας τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως· καὶ ἅμα τῇ ἐνάρξει αὐτῆς γεννᾶται ὑποχρέωσις καταβολῆς.

Ἡ ἀποζημίωσις ὀφείλεται καὶ ἂν ὁ ναυτικὸς εὕρῃ ἀμέσως ἐργασίαν. Ἄλλως εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθρου 62 κώδικος, περὶ ἧς κατωτέρω. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἔχει καὶ ἐν προκειμένῳ ἐφαρμογὴν τὸ ἄρθρον 673 Α,Κ., καθ' ὃ «ἐὰν ὁ σπουδαῖος λόγος, δι' ὃν ἐχώρησεν ἡ καταγγελία συνίσταται ἢ ὀφείλεται εἰς ἀθέτησιν τῆς συμβάσεως, ὑποχρεοῦται ὁ ἀθετήσας εἰς ἀποζημίωσιν». Ἡ ἀποζημίωσις αὕτη στηριζομένη εἰς τὴν αὐτὴν νομικὴν βᾶσιν συντρέχει μὲ τὴν ἀποζημίωσιν τοῦ ἄρθρου 76 κώδικος καὶ συνεπῶς καταλογίζεται εἰς αὐτὴν, καταβαλλομένου τοῦ ὑπολοίπου.

Ἐν σχέσει μὲ τὴν νομικὴν φύσιν τῆς ἀποζημιώσεως παρατηρητέον ὅτι πρόκειται περὶ πραγματικῆς ἀποζημιώσεως πρὸς κάλυψιν τῆς ζημίας, τὴν ὁποίαν ὑφίσταται κατὰ κοινὴν πείραν ὁ ναυτικὸς ἐκ τῆς ἀπωλείας τῆς θέσεώς του, δι' ὃ δὲν ἀπαιτεῖται ἀπόδειξις τῆς ἐκτάσεως τῆς πράγματι ἐπελθούσης ζημίας. Δὲν εἶναι μισθός, διότι διὰ τῆς καταγγελίας λύεται ἡσχέσις· πλὴν ὅμως ἀπολαύει τῆς προνομιακῆς μεταχειρίσεως τοῦ ἄρθρου 205 κώδικος καὶ καλύπτεται διὰ τῆς ἀπεριορίστου εὐθύνης τοῦ πλοιοκτῆτου (ἄρθρον 87 κώδικος), διότι πρόκειται περὶ ὑποχρέωσεων προκυπτουσῶν ἐκ τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως. Ἀμφίβολον τὸ ζήτημα, ἔαν τὸ ἄρθρον 81 κώδικος, καθ' ὃ ὁ ναυτικὸς δικαιούται νὰ παραμένῃ ἐπὶ τοῦ πλοίου μέχρι

τῆς καταβολῆς τοῦ ὀφειλομένου μισθοῦ ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ τῆς ἀποζημιώσεως. Συμφώνως πρὸς τὴν καθορισθεῖσαν ἀνωτέρω νομικὴν φύσιν τῆς ἀποζημιώσεως δέον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι δὲν ἐπεκτείνεται.

θ. Τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως συνίσταται εἰς ποσὸν ἴσον πρὸς τὸν μισθὸν δέκα πέντε ἡμερῶν ἀσχέτως διαρκείας τῆς συμβάσεως. Ἐὰν ἡ λύσις τῆς συμβάσεως τῆς ναυτολογήσεως ἐγένετο ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἡ ἀποζημιώσις διπλασιάζεται μὲν προκειμένου περὶ λιμένος τῆς Μεσογείου, τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης ἢ τῆς Εὐρώπης, τριπλασιάζεται δὲ προκειμένου περὶ οἴουδήποτε ἄλλου λιμένος (ἄρθρον 76). Ἡ ἀνωτέρω ἀποζημιώσις μειοῦται εἰς τὸ ἥμισυ, ἀλλ' οὐχὶ εἰς ποσὸν κατώτερον τοῦ ἀντιστοιχοῦντος εἰς μισθὸν δέκα πέντε ἡμερῶν, ὅταν ἡ λύσις τῆς συμβάσεως ἐπέρχεται λόγῳ κατασχέσεως, ἐκποιήσεως τοῦ πλοίου εἰς δημόσιον πλειστηριασμόν, ἀνικανότητος πρὸς πλοῦν ἢ παροπλισμοῦ τοῦλάχιστον ἐπὶ δεκαπενθήμερον (ἄρθρον 77), ἔστω καὶ ἐὰν τὰ γεγονότα ταῦτα ὀφείλονται εἰς ἀνώτερον βίαν.

Ἡ ἀποζημιώσις, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, βαρύνει τὸν ἐφοπλιστὴν. Ὡς μισθὸς θεωρεῖται πᾶσα εἰς χρῆμα καὶ εἰς εἶδος ἀντιπαροχὴ τοῦ ἐργοδότη· συνεπῶς εἰς τὴν ἀποζημιώσιν περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἀποτίμησις τῆς τροφῆς διὰ τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἐξητάσαμεν ἀνωτέρω (σελ. 96), οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ ἀποτίμησις τῆς «κλίνης» ἢ ἄλλων εἰς τὸν μισθωτὸν πραγματοποιουμένων σχετικῶν παροχῶν.

ι' Περὶ προστασίας τῆς ἀξιώσεως ἀποζημιώσεως οὐδεμίαν διάταξιν περιέλαβεν ὁ κώδιξ· συνεπῶς δὲν ἀπολαύει τῆς προστασίας τῶν μισθῶν, οὔτε τῆς οὐσιαστικῆς (ἀνεκχωρήτου, ἀκατασχέτου, περιορισμοῦ συμψηφισμοῦ) (ἄρθρον 664 Α.Κ.), οὔτε τῆς ποινικῆς τοιαύτης. Ἀπολαύει ὅμως ὅπως εἶπομεν ἀνωτέρω τῆς προνομιακῆς μεταχειρίσεως καὶ ἀσφαλίζεται διὰ τῆς ἀπεριορίστου εὐθύνης τοῦ πλοιοκτῆτου, λόγῳ τῆς εὐρείας διατυπώσεως τῶν ἄρθρων 87 καὶ 205 κώδικος, ἅτινα ἀναφέρονται ἀδιαστίκτως εἰς τὰς ἐκ τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως προκυπτούσας ὑποχρεώσεις.

3. Ἡ μονομερὴς βλαπτικὴ μεταβολὴ τῶν ὄρων τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως ἀποτελεῖ ἀντισυμβατικὴν πρᾶξιν· δύναται ὅμως ὁ βλαπτόμενος νὰ θεωρήσῃ τὴν μεταβολὴν ὡς πρότασιν καταρτίσεως νέας συμβάσεως, ὅτε δύναται ἢ ν' ἀποδεχθῇ ταύτην ρητῶς ἢ σιωπηρῶς ἢ νὰ μὴ ἀποδεχθῇ. Ἐὰν ἀρνήται τὴν ἀποδοχὴν καὶ ἐπιμένῃ ὁ ἀντισυμβαλλόμενος εἰς τὴν μεταβολὴν, τότε δύναται νὰ θεωρήσῃ ταύτην, ὡς ἄρνησιν ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως καὶ νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸν μεταβαλόντα διὰ τῆς ἐκ συμβάσεως ἀγωγῆς νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τοὺς ὄρους τῆς συμβάσεως. Ἐὰν οὗτος ἐπιμένῃ εἰς τὴν συμμόρφωσιν περιάγεται εἰς ὑπερμερίαν. Δύναται ὅμως ὁ ἐπιθυμῶν τὴν μεταβολὴν τῶν ὄρων τῆς συμβάσεως νὰ περιλάβῃ ἐν τῇ προτάσει μεταβολῆς τῶν ὄρων τὴν ἐξοσιαστικὴν αἴρεσιν τῆς λύσεως τῆς συμβάσεως, ἐν περιπτώσει μὴ ἀποδοχῆς τῶν νέων ὄρων, ὅτε ἐπέρχονται, ἐν περιπτώσει μὴ ἀποδοχῆς,

αί συνέπειαι τῆς καταγγελίας. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι συνδυασμὸς τῆς μεταβολῆς τῶν ὄρων μὲ τὴν καταγγελίαν δύναται νὰ γίνῃ, ἐφ' ὅσον τηρηθοῦν αἱ ἀπαιτούμεναι προϋποθέσεις.

4. Ὁ κώδιξ δὲν περιέλαβε διατάξεις περὶ τῶν διατυπώσεων τῆς λύσεως τῆς συμβάσεως ὡς περιελάμβανεν ὁ ν. 1752/51 (ἄρθρον 21). Συνεπῶς τὸ θέμα τοῦτο θὰ ρυθμισθῇ μόνον κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ δημοσίου ναυτεργατ. δικαίου. Οὕτω ἡ λύσις τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως ὅπωςδήποτε ἐπερχομένη, βεβαιοῦται ὑπὸ τῆς λιμενικῆς ἢ προξενικῆς ἀρχῆς τοῦ τόπου, ὅπου λαμβάνει χώραν αὕτη καὶ καταχωρίζεται εἰς τὸ ναυτολόγιον τοῦ πλοίου διὰ σημειώσεως τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου τῆς λύσεως τῆς συμβάσεως γινομένης καὶ σχετικῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ βιβλιάριον ἢ τὸ φυλλάδιον τοῦ ναυτικοῦ. Ἡ αἰτία τῆς λύσεως ἀναγράφεται ἐν τῷ ναυτολόγιῳ, ἐπεκράτησε δ' ἐν τῇ πράξει καὶ ἐν τῷ φυλλάδιῳ. Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ ἐπὶ τόπου λιμενικῆ ἢ προξενικῆ ἀρχῆ, ἡ λύσις συμβάσεως καταχωρίζεται ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου εἰς τὸ ἡμερολόγιον τοῦ πλοίου καὶ τὸ φυλλάδιον ἢ βιβλιάριον τοῦ ναυτικοῦ καὶ μεταφέρεται ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ λιμένος τοῦ ἐπομένου κατάπλου εἰς τὸ ναυτολόγιον. Σημειωτέον, ὅτι αἱ ἀνωτέρω διατυπώσεις δὲν διαγράφονται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος. Εἶναι ἀποδεικτικαὶ διατυπώσεις, ἢ παράλειψις τῶν ὁποίων δὲν θίγει τὸ κῦρος τῆς ἀπολύσεως. Ἐλλείψει τῆς ἐγγράφου ταύτης βεβαιώσεως δύναται ν' ἀποδειχθῇ ἡ λύσις διὰ παντὸς ἀποδεικτικοῦ μέσου (ν. Γ.Ο.Δ/12).

5. Πέραν τῶν ἀνωτέρω γενικῶν διατάξεων τῶν διεπουσῶν τὴν λύσιν τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως, ὑπάρχουν καὶ εἰδικαὶ τοιαῦται ρυθμίζουσαι εἰδικὰς περιπτώσεις.

Οὕτως :

α. Κατὰ τὸ ν.δ. 2651/51 (ἄρθρον 5) ἐπὶ λύσεως τῆς σχέσεως τῶν ἀντικανονικῶς προσληφθέντων ναυτικῶν, τοὺς ὁποίους ὑποχρεοῦται ὁ πλοίαρχος ν' ἀντικαταστήσῃ δι' ἄλλων, ὥστε τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου νὰ εἶναι σύμφωνον μὲ τὰς ἐκάστοτε ἰσχυοῦσας διατάξεις ἀπ' ἀπόψεως ἀριθμοῦ καὶ ἀποδεικτικῶν ναυτικῆς ἰκανότητος ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ κώδικος, ἐφ' ὅσον δὲν συντρέχει περίπτωσις τοῦ ἄρθρ. 5 τοῦ ἀνωτ. ν.δ. Οὕτως οἱ ἀντικανονικῶς προσληφθέντες δέον ν' ἀπολυθῶσιν, εὐθύς, ὡς καταστῆ δυνατὴ ἡ ναυτολόγησις προσώπων πληρούντων τὰς κατὰ νόμον προϋποθέσεις. Ἐν πάσῃ περιπτώσει δέον οὗτοι ν' ἀπολυθοῦν, ἐντὸς μηνός, ἐὰν τὸ πλοῖον προσεγγίξῃ εἰς λιμένας Μεσογείου καὶ μέχρι Σουέζ, δύο μηνῶν, ἐὰν προσεγγίξῃ εἰς λιμένας ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς Βορείου Ἀφρικῆς, Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ Ἀγγλίας, τριῶν δὲ μηνῶν, ἐὰν προσεγγίξῃ εἰς λιμένας ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Καναδά. Κατ' ἐξάρεσιν ἐν περιπτώσει ἀποδεδειγμένης ὑποχρεώσεως τοῦ πλοίου πρὸς παλινόσθησιν ἀντικανονικῶς ναυτολογηθέντων εἰς λιμένας ναυτολογήσεως κειμένων ἔξω τῶν ἀνωτέρω μνημονευθεισῶν περιοχῶν, οἱ οὕτως ἀντικανονικῶς ναυτολογηθέντες, δύναται νὰ ἐξακολουθήσωσι παραμένοντες εἰς τὰς

θέσεις των μέχρι κατάπλου του πλοίου εις πλησίον λιμένας, πάντως, όμως, ούχι πέραν του εξαμήνου, μετά την παρέλευσιν του όποιου ή απόλυσις και ή αντικατάστασις είναι ύποχρεωτική όπουδήποτε και αν εύρίσκεται τό πλοϊον. Αί άνωτέρω προθεσμίαι παρατείνονται επί έν εισέτι τρίμηνον, εις άς περιπτώσεις δέν καθίσταται δυνατή ή άποβίβασις του ναυτικού, λόγω άπαγορεύσεως ύπό των τοπικών άρχών δεόντως πιστοποιουμένης ύπό τής ελληνικής προξενικής άρχής.

β. 'Επί διακοπής τής εργασίας, τής γενομένης κατά παράβασιν τής διά του ά.ν. 299/36 «περί ρυθμίσεως των συλλογικών διαφορών έν τή ναυτική εργασία» καθοριζομένης διαιτητικής διαδικασίας ισχύουν ειδικά διατάξεις. Αύτη θεωρείται, ως άδικαιολόγητος καταγγελία τής συμβάσεως εργασίας, ύποχρεούσα τους προκαλέσαντας ταύτην έφοπιστάς εις καταβολήν άποζημιώσεως εις τους έκ τής διακοπής τής εργασίας ζημιουμένους εργάτας θαλάσσης πενταπλασίας τής ύπό του ν. 2112, ως ούτος έκάστοτε ισχύει, άποτελεί δέ και άδίκημα έπαγόμενον διά τους ύπευθύνους ποινήν φυλακίσεως έχρις ένός έτους και χρηματικήν ποινήν, άνεξαρτήτως τής κατά τας διατάξεις του Π.Π.Κ.Ε.Ν. χωρούσης κατά τας περιπτώσεις ποινικής διώξεως επί προσβολή, άνυπακοή ή στάσει του πληρώματος.

γ. 'Επί έπιτάξεως του πλοίου μετά του προσωπικού του και έπι-στρατεύσεως των ναυτικών ισχύουν ειδικά διατάξεις, περί των πραγματευόμεθα εις τήν περί άναγκαστικής συμβάσεως ναυτολογήσεως παράγραφον.

6. Εις τό έν τώ κώδικι διαμορφούμενον σύστημα τής καταγγελίας τής συμβάσεως ναυτολογήσεως έκ μέρους του έργοδότου τίθενται πρὸς προστασίαν του εργαζομένου ώρισμένοι περιορισμοί. Ούτως :

α. Προστασία εργατικής δράσεως. Αί διατάξεις του ν. 1803/51 «περί προστασίας των συνδικαλιστικών στελεχών» και του ά. ν. 694/37 «περί αυθεντικής έρμηνείας, συμπληρώσεως και τροποποιήσεως διατάξεων τινων τής ασφαλ. νομοθεσίας», δι' των τίθενται σημαντικοί περιορισμοί εις τό δικαίωμα τής καταγγελίας του έργοδότου, ισχύουν λόγω τής γενικότητας τής διατυπώσεως των και του εύρυτέρου κοινωνικού σκοπού, τόν όποιον επιδιώκουν και επί των εργατών θαλάσσης. 'Η παράβασις των άνωτέρω διατάξεων συνεπάγεται, των μὲν πρώτων άκυρότητα τής καταγγελίας, των δέ δευτέρων ώρισμένας οικονομικάς κυρώσεις εις βάρος του έργοδότου (').

β. Προστασία μητρότητος. Κατά τήν ύπ' αριθ. 3/19 δ. συμβ. εργασίας, κυρωθείσαν διά του ν. 2274/20 (πρβλ. άνωτ. σ. 137) διαρκούσης τής λόγω κηίσεως και λοχείας άπομακρύνσεως έκ τής εργασίας (έξ έβδομάδας μετά τόν τοκετόν και τό πολύ έξ έβδομάδας πρὸ του τοκετού) «δέν δικαιούται

1) 'Α γ α λ λ ο π ο ύ λ ο υ. 'Εργατ. δίκαιον, 1958, σ. 387 έπ.

ὁ ἐργοδότης νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν μισθωτὸν πρὸς ἀπόλυσιν» (ἄρθρ. 4). Κατὰ παράβασιν τῆς διατάξεως ταύτης γενομένη ἀπόλυσις εἶναι ἄκυρος.

γ. Προστασία τῶν στρατευομένων. Περὶ τῆς ἐφαρμογῆς ἢ μὴ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν τοῦ ν. 3514/28 «περὶ τῆς θέσεως τῶν ιδιωτικῶν ὑπαλλήλων ἐν περιπτώσει ἐπιστρατεύσεως» ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω.

δ. Προστασία κατὰ τῆς ἀνεργίας. Εἰδικὰς προστατευτικὰς διατάξεις περιέλαβε καὶ ὁ ν. 2753/54 «περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τινῶν τοῦ ἀ.ν. 1091/38 «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως διατάξεων τινῶν τῶν ν. 6059 καὶ 5570», καθ' ὅς «ὁ πλοιοκτῆτης ἢ ἐφοπλιστὴς παντὸς ἐπιβατηγοῦ ἀτμοπλοίου χωρητικότητος ὀλικῆς 100 κόρων καὶ ἄνω, ὅπερ δρομολογεῖται κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ἀσχέτως πρὸς τὸν χρόνον ἐνάρξεως τῶν δρομολογίων του, ὑποχρεοῦται νὰ διατηρῇ τὸ πλοῖον αὐτοῦ ἐπινηδρωμένον διὰ πλήρους τῆς κατὰ τὰς ἐκάστοτε κειμένας διατάξεις δυνάμεως τῆς ἐργατικῆς συνθέσεως τοῦ πληρώματος αὐτοῦ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀμέσως ἐπομένης χειμερινῆς περιόδου καὶ νὰ μισοτροφοδοτῇ τοῦτο κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ἀνεξαρτήτως τῆς παρ' αὐτοῦ ἐκτελέσεως ἢ μὴ πλόων, πλὴν περιόδου τεσσαράκοντα ἡμερῶν, αἵτινες θὰ χρησιμοποιοῦνται καὶ δι' ἐκτέλεσιν συνήθων ἐπισκευῶν ἢ τὴν ἐτήσιαν ἐπιθεώρησιν τοῦ πλοίου.

§ 25

Μετενέργεια τῆς λυθείσης συμβάσεως ναυτολογήσεως

Καίτοι ἡ σύμβασις ναυτολογήσεως ἐλύθη, ἐν τούτοις γεννῶνται ἐξ αὐτῆς ὀρισμένοι ὑποχρεώσεις, πέραν τῆς τυχὸν ἀποζημιώσεως, περὶ ἧς ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω, τόσον τοῦ ναυτικοῦ, ὅσον καὶ τοῦ ἐργοδότη.

α. Πρὸς διάσωσιν τῶν λειψάνων τοῦ πλοίου καὶ πρὸς δῆλωσιν τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ (Πρβλ. καὶ ἄρθρ. 62 κώδ.).

β. Πρὸς διατροφήν τοῦ ἐν πλῶ ἀπολυθέντος ναυτικοῦ μέχρι τῆς ἀποβίβάσεως αὐτοῦ.

γ. Πρὸς συνέχισιν τοῦ μισθοῦ μέχρι συμπληρώσεως μισθοῦ ἑνὸς μηνός, ἐν περιπτώσει διαρκείας τῆς συμβάσεως ναυτολογήσεως ἔλασσον τοῦ μηνός (ἄρθρ. 60 κώδ.).

δ. Πρὸς συνέχισιν τῆς περιθάλψεως ἐπὶ ἀσθενείας, ἐν περιπτώσει ἀποβιβάσεως καὶ λύσεως τῆς σχέσεως (ἄρθρ. 66 καὶ 67 κώδ.).

ε. Πρὸς παραμονὴν καὶ διατροφήν ἐπὶ τοῦ πλοίου μέχρι τῆς καταβολῆς τοῦ ὀφειλομένου μισθοῦ καὶ τῆς ἐγχειρίσεως τοῦ εἰσιτηρίου παλινοστήσεως μετὰ τῶν ἐξόδων διατροφῆς (ἄρθρ. 81 κώδ.).

στ. Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ὁ ἀπολυθεὶς ἀδιαφόρως αἰτίας, οὐχὶ ὅμως καὶ ὁ παραιτηθεὶς εἶναι συμπλοιοκτῆτης, δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ, ὅπως οἱ λοιποὶ συμπλοιοκτῆται ἐξαγοράσουν τὴν μερίδα του. Τὸ τίμημα,

ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, καθορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, μετὰ γνωμοδότησιν πραγματογνωμόνων ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρξη συμφωνία τῶν παραμενόντων καὶ τοῦ ἀποχωροῦντος. Ἡ κυριότης δὲν μεταβιβάζεται πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ τιμήματος (ἄρθρ. 21 κώδ.). Εἰς τὴν ἀνωτέρω διάταξιν περιλαμβάνεται καὶ ὁ πλοίαρχος, λόγῳ τῆς γενικότητος τῆς διατυπώσεως τοῦ ἄρθρ. 52 κώδ. ὅπως καὶ ὁ μετὰ τὴν ναυτολόγησιν καθιστάμενος συμπλοιοκτήτης (').

ζ. Τὸ δικαίωμα παλινουστῆσεως.

η. Ἡ ἀπόδοσις εἰς τὸν ναυτικὸν τοῦ ναυτ. φυλλαδίου καὶ λοιπῶν ἐγγράφων αὐτοῦ, ἅτινα κατὰ τὴν κατάρτισιν τῆς συμβάσεως τῆς ναυτολογῆσεως παραδίδονται εἰς τὸν πλοίαρχον, πλὴν, ἐὰν συντρέχη ἢ περίπτωσις τοῦ ἄρθρ. 18 § 2 α τοῦ Π.Π.Κ.Ε.Ν.

θ. Τὸ δικαίωμα αἰτήσεως πρὸς ἔκδοσιν πιστοποιητικοῦ ἐργασίας, περὶ οὗ ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω.

ι. Πρὸς πρόνοιαν τῶν ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐγκαταλειφθέντων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ πραγμάτων.

ια. Εἰδικαὶ διατάξεις προβλέπουν περὶ τῆς κηδείας τῶν ἐν τῷ πλοίῳ ἀποβιούντων ναυτικῶν.

ιβ. Ἐὰν τέλος, ἢ λύσις τῆς συμβάσεως ἐγένετο κατὰ παράβασιν τῶν διατάξεων τοῦ Π.Π.Κ.Ε.Ν. (λιποταξία, παράνομος ἀπουσία) ἐπέρχονται ὠρισμένοι ποινικαὶ συνέπειαι, ὑποχρεοῦται δὲ ὁ πλοίαρχος ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ μηνύσῃ τοὺς ὑπαιτίους τῶν παραβάσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν λιμενικὴν ἢ προξενικὴν ἀρχὴν τὰ ναυτικὰ φυλλάδιά των, διπλώματα ἰκανότητος, ἀδείας καὶ πτυχία εἰδικότητος, τὰ βιβλία ποιότητος ὡς καὶ τὴν καθυστεροῦσαν μισθοδοσίαν αὐτῶν (ἄρθρ. 18 Π.Π.Κ.Ε.Ν.), πλὴν τοῦ ἡμίσεος τῆς μισθοδοσίας τῶν διὰ λιποταξίαν τιμωρουμένων ποινικῶς ἢ πειθαρχικῶς ὅπερ δέον νὰ καταθέσῃ διὰ λογαριασμὸν τοῦ Ν.Α.Τ. (ἄρθρ. 15 ἀριθ. 5 ν.3170/55).